

HISTORIEK VAN DE ZEEVISSERIJ IN VLAANDEREN/BELGIË

Datum: Donderdag 25 november 2010
Duur: 9u45u-16u30
Plaats: InnovOcean site, Wandelaarkaai 7, Oostende.

Verslag

Presentaties (beschikbaar op <http://www.vliz.be/events/zeevisserij>)

dr. Jan Parmentier | MAS

“Een Nieuwe Wind. De Zuid-Nederlandse zeevisserij tijdens de 18de eeuw.” Een chronologisch overzicht: kenmerken van de omvang en de structuur van de zeevisserij in Vlaanderen tijdens de 16de en 17de eeuw. Aspecten van de bedrijfsvoering in de zeevisserij in de 18de eeuw. De politieke gebeurtenissen in de regio (bv. Spaanse successieoorlog, Franse bewind, Oostenrijkse bewind) en economische maatregelen (bv. tolheffingen op ingevoerde vis, subsidies) en de effecten ervan op de ontwikkelingen in de zeevisserij. Belang van de kaapvaart en de relaties met ondernemers in Noord-Frankrijk en de Nederlanden.

Prof. dr. Peter Scholliers | VUB

*“Vis in de eetcultuur van België, 19de en 20^e eeuw.”
Spreker weerhouden. Geen presentatie beschikbaar.*

Prof. dr. Wim Van Neer | KBIN en KULeuven en dr. Anton Ervynck | VIOE

“Kabeljauwvangst door de eeuwen heen: info uit archeozoölogie en stabiele isotopenonderzoek.”. De opkomst van kabeljauw in consumptiepatronen in nederzettingen in België, na de 14de eeuw. Onderzoek naar herkomst van ingevoerde (stok)vis op basis van bewaarsvormen, vertegenwoordiging van skeletelementen, grootte en andere karakteristieken. C en N isotopenonderzoek voor het identificeren van ‘lokaal gevangen’ vis, obv verhouding C en N in kopelementen. Toepassingsmogelijkheden van dit onderzoek op het raakvlak tussen archeozoölogie en historische bronnen, en het onderzoek naar vroege antropogene effecten op de visbestanden.

dr. Els Thieren | KULeuven en KBIN

“Bijdrage van de archeozoölogie tot het herstel van visbestanden: de steur in België en Nederland als casus.” Toelichting van een projectvoorstel met toepassingen in huidige problematiek van bescherming en herintroductie van de Europese en Atlantische steur (en hybride vormen) in België en Nederland. Het

ontwikkelen van een generische basis voor morfologisch en genetisch onderzoek ter ondersteuning van huidig milieubeleid voor deze soorten.

Prof. dr. Filip Volckaert | KULeuven

“Speuren in het papieren en erfelijk verleden van de visserij/Investigating the printed and inherited history of the fishery.” Otolieten van vissen bevatten naast groei-informatie DNA resten die toegang verlenen tot de genetische blauwdruk en chemische elementen die de verplaatsingsdynamiek in kaart brengen. Historische verzamelingen van otolieten bieden bovendien een zicht op de populatiedynamieken. Op dit ogenblik gebeuren aan het Laboratorium voor Diversiteit en Systematiek van Dieren twee studies naar de historie van DNA (tong en paling). De bedoeling is de patronen in verband te brengen met natuurlijke en menselijke invloeden, zoals de intensivering van de visserij. Lokale historische gegevens van bevissing zijn een belangrijk hulpmiddel om de genetische dynamiek te verklaren. Analyse toont aan dat de invloed van de boomkorvisserij op het genetische erfgoed meetbaar is voor stocks in de N-O-Atlantische Oceaan.

Jan Haspeslagh en Heike Lust | VLIZ

“Het geheugen van de Belgische zeevisserij: het digitaal ontsluiten van publicaties en literatuur. Ondersteuning door de Zeebibliotheek.” Een overzicht van de doelstellingen van de Zeebibliotheek en gerealiseerde activiteiten bij het digitaal ontsluiten van historische informatie over de zeevisserij in Vlaanderen (proeve van bibliografie van O. Vilain, reeks tijdschrift ‘De Plate’, endere,...), en een oproep om nieuwe prioriteiten aan te identificeren.

Vragen en debat

** Toelichting over de recentste activiteiten en resultaten van het VLIZ mbt reconstructie van historie van de zeevisserij op basis van beschikbare tijdsreeksen (Ann-Katrien Lescrauwaet-VLIZ): gedetailleerde aanvoerstatistieken per vissoort (vnl. uit de kustzee) tijdens de tweede wereldoorlog, jaargegevens over de visserijdruk vanaf 1930 (aantal schepen, tonnage, zee-uren, vis-uren en pk x vis-uren), reconstructie van de individuele levensloop per schip (minstens vanaf 1929, ook beschikbaar on-line), aanvulling van de tijdslijn met digitale ontsluiting van informatie en historische bronnen. Een oproep wordt gedaan om suggesties te doen voor het prioriteren van deze reconstructie (ook ter ondersteuning van eigen onderzoek) en het helpen identificeren van beschikbare historische tijdsreeksen.*

** Het belang van (het documenteren van) de bijvangst in de reconstructie van deze recentere historische statistieken wordt nogmaals onderstreept (maw ‘vangst’ tov ‘aanvoer’, in het bijzonder voor de kabeljauw).*

** Interessante archieven en bronnen:*

- Archiven van de Raad van Financieën in het Rijksarchief te Brussel
- Provinciale Archiven (Gent, Brugge)
- Handelsarchieven (zeer verspreid) bv. Zierikzee en Veere
- ‘brievenkopijenboek’ van handelsverenigingen
- veel onontgonnen materiaal Vlaamse stukken in Duinkerke en Rijsel, dikwijls weinig gekend omwille van taalbarrière.
- doctoraat van Jan Parmentier bevat een schat aan informatie en geanalyseerde bronnen

** Nood aan centraal aanspreekpunt voor het verzamelen van (post-onderzoek) en ondersteuning bij het archiveren van auditief en visueel materiaal (opnames tijdens interviews, foto's,...). Er gaat vermoedelijk veel materiaal verloren wat ook leidt tot dubbel werk, dubbele bevraging. Er is onduidelijkheid wat betreft auteursrechten op veel van het beschikbaar materiaal. Prov. West-Vlaanderen suggereert om het materiaal aan te bieden aan het provinciaal archief te Brugge. VLIZ is bereid ondersteuning te bieden. Indien gewenst kan een overleg doorgaan in februari 2011 (VLIZ) om knelpunten concreet te bespreken.*

**De tijdslijn is een interessante drager om de informatie en de beschikbare bronnen in chronologische context aan te bieden. Er kan nog verder nagedacht worden rond thematische opdelingen. Huidige thema's zijn 'beheer en beleid', 'markante feiten' en 'vloot en vistuig'. Beperkingen in de beschikbare informatie zijn veelal het ontbreken van de originele bronvermelding, het ontbreken van digitale of papieren documenten van die bronvermeldingen. Het is de bedoeling om ook archeologische informatie aan te reiken. Tot slot willen we grafische en schematische overzichten bouwen die de meest relevante aspecten van de historiek van de zeevisserij reconstrueren (bv. vloot, consumptie, invoer, doelsoorten, ..) gekoppeld aan sturende factoren en invloeden (bv. politieke gebeurtenissen, klimaatwijzigingen,...).*

** Het voorstel om deze bijeenkomst erkenning te geven als 'expertengroep' binnen het kader van de wetenschappelijke commissie van het VLIZ wordt door de groep positief onthaald. Deze expertengroep zou bv. als 1 van de doelstellingen kunnen stellen om de historiek van de zeevisserij in Vlaanderen/België zo ver mogelijk te ontsluiten op basis van digitale documenten en nieuwe inzichten te verwerven op basis van uitwisseling van resultaten voortkomend uit verschillende onderzoeksdisciplines.*

**De mogelijkheid voor netwerken en uitwisseling van informatie en onderzoeksresultaten tijdens deze contactdag wordt door de deelnemers op prijs gesteld. Voorstel is om de zichtbaarheid en de resultaten van de groep een zekere formaliteit te geven bv. door een kwalitatief en zichtbaar product te koppelen aan de volgende bijeenkomst.*

Concreet voorstel

- Volgende contactdag Historiek Zeevisserij wordt eind november 2011 als Seminarie georganiseerd, met breder publiek (uitbreiding van aantal genodigden)
- Aantal experts uitgenodigd als spreker om specifiek het raakvlak tussen verschillende disciplines en het belang van inter-disciplinair onderzoek mbt de historiek van de zeevisserij toe te lichten
- Er wordt een abstractenboek uitgegeven gekoppeld aan dit seminarie, het abstractenboek kan aanzet geven tot een speciale publicatie
- VLIZ contacteert de deelnemers met een voorstel voor concrete datum (afhankelijk van de eventenkalender en beschikbaarheid van de zalen)

Slotconclusies en dankwoord aan de sprekers

Afsluiting om 16:30

Contactpersonen

Ann-Katrien Lescrauwaet (annkatrien.lescrauwaet@vliz.be) of Heidi Debergh (heidi.debergh@vliz.be)